

[per email: info@noardeast-fryslan.nl](mailto:info@noardeast-fryslan.nl)

IPstikstof@minlnv.nl

secretariaatDGLGS@minlnv.nl

en per post

Bureau Energieprojecten

Inspraakpunt gaswinning Ternaard

Postbus 111

9200 AC DRACHTEN

Uw referentie: PUC_652682_17
Onze referentie: 2024-12-16_Zienswijze_Ternaard
Betreft: Zienswijze vergunningverlening gaswinning Ternaard

Nijmegen, 16 december 2024

Inleiding en samenvatting

De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) wil gas gaan winnen uit het gasveld ten noorden van het dorp Ternaard. Een klein deel van dit gasveld ligt onder land, het grootste deel onder de Waddenzee. Om te zorgen dat het gewonnen gas kan worden getransporteerd naar een gasbehandelingsinstallatie in Moddergat, wordt een nieuwe productiefaciliteit bij Ternaard gebouwd. Daarnaast wordt een aardgastransportleiding aangelegd en wordt de bestaande mijnbouwlocatie in Moddergat uitgebreid. Van 27 augustus tot en met 7 oktober 2021 lagen voor het project gaswinning Ternaard de ontwerpbesluiten samen met het bijbehorende milieueffectrapport ter inzage. Sindsdien is er nog geen definitief besluit gepubliceerd.

MOB is daarom hoogst verbaasd dat minister Hermans aan een verbijsterde Tweede Kamer aangaf dat het kabinet niet anders kan dan de NAM toestaan om tot de gaswinning over te gaan.

Zie bijlage 2: *“Minister van der Wal heeft ergens in 2022 of 2023 al een natuurvergunning afgegeven”*. Het kabinet zou bij de gaswinning Waddenzee *“met de rug tegen de muur staan”*, aldus minister Hermans.

Het is MOB onbekend dat een dergelijke vergunning zou zijn afgegeven. Op het publicatieforum van de overheid is alleen een ontwerpbeschikking (versie 1) van het Ministerie LNV van 27 augustus 2021 met referentienummer: PUC_652682_17 bekend.

Zie bijlage 3 met de zienswijze van de Waddenvereniging en Urgenda van 6 oktober 2021. Navraag bij insprekers leverde ook als conclusie dat er nog geen definitieve vergunning is verleend c.q. gepubliceerd.

Zie bijlage 4 met een recent advies van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) van 1 maart 2024. Hieruit: *“Op basis van het door de NAM ingediende winningsplan overschrijden nu (met de herziene zeespiegelscenario's) alle 27 berekende bodemdalingsscenario's het meegroeivermogen”*.

Ook: *“De enige maatregel die nu (met de herziene zeespiegelscenario's) met voldoende zekerheid waarborgt dat het meegroeivermogen niet overschreden wordt, is door géén gas te winnen. SodM adviseert daarom om niet in te stemmen met het winningsplan Ternaard”*.

MOB

email: info@mobilisation.nl; website: www.stichtingmobilisation.nl

Zie ook het persbericht van SodM van 5 maart 2024¹.

De Waddenzee is een Natura 2000-gebied en wordt beschermd door zowel de Vogelrichtlijn als de Habitatrichtlijn (Hrl). Zoals u bekend zou moeten zijn, luidt artikel 6 lid 3 Hrl als volgt: “Gelet op de conclusies van de passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval inspraakmogelijkheden hebben geboden”. Deze bepaling is in Nederland geïmplementeerd in artikel 16.53c van de Omgevingswet. Hieruit blijkt dat voor ieder plan of project dat significante gevolgen *kan* hebben voor een Natura 2000-gebied een passende beoordeling moet worden gemaakt. In artikel 8.74b lid 1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) wordt herhaald dat een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een Natura 2000-activiteit alleen wordt verleend als uit de passende beoordeling de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten.

Gezien het advies van SodM is uitgesloten dat de natuurlijke kenmerken niet zullen worden aangetast. Integendeel: het is juist aannemelijk dat onvoorspelbare bodemdaling het gebied ernstig zal gaan aantasten. Toestemming verlenen voor de gaswinning in Ternaard zou dus in strijd zijn met artikel 6 lid 3 Hrl en artikel 16.53c Omgevingswet in combinatie met artikel 8.74b lid 1 Bkl.

De bewijslast ligt hier bij de overheid/NAM, niet bij de insprekers. In andere woorden: het is aan de overheid/NAM om aan te tonen dat de gaswinning in Ternaard de natuurlijke kenmerken van de Waddenzee niet zal aantasten. Zie ook “Dilemma Ternaard-Een gasveld onder de Waddenzee” van 14 december 2024, waarin de ecooloog van NIOZ dit nogmaals benadrukt.²

Het is evident dat de huidige procedure moet worden afgebroken. Indien het kabinet de procedure alsnog zou willen voortzetten, kan het kabinet besluiten om opnieuw een ontwerpbeschikking ter visie te leggen. Daarbij geldt de wettelijke verplichting om alle relevante informatie ter visie te leggen en mee te nemen in het vergunningbesluit dat nog moet worden genomen.

Ook op dit punt weet minister Hermans kennelijk niet dat de recente adviezen van TNO (29 maart 2024) en de Mijnraad (3 mei 2024) bij een ontwerpbeschikking mede ter visie moeten worden gelegd. Dit betekent dat het publiceren van een definitieve vergunning, zonder dat inspraak of reactie mogelijk is geweest op deze adviezen, strijdig is met Europese en Nederlandse wetgeving.

Immers, artikel 6 lid 3 Hrl schrijft dwingend voor dat inspraakmogelijkheden moeten worden geboden. Ook artikel 3:11 Awb vereist dat alle stukken die voor de beoordeling van een aanvraag nodig zijn mede ter visie moeten worden gelegd. Deze plicht omvat onder andere adviezen en rapporten die over een te nemen beslissing zijn uitgebracht.³ Ook op dit punt informeert minister Hermans de Tweede Kamer dus onjuist zoals blijkt uit bijlage 2. Dat de minister “*met meel in de mond zou moeten praten*” is klinkklare onzin.

MOB concludeert als volgt:

1. Het kabinet c.q. het Ministerie LVVN kan niet anders dan de vergunningaanvraag van de NAM voor de gaswinning bij Ternaard alsnog weigeren.
2. De stelling van klimaatminister Hermans dat zij nieuwe gaswinning onder de Waddenzee “*alleen kan voorkomen als NAM daar vrijwillig van afziet*” is regelrechte onzin. Idem voor haar stelling dat ze “*geen poot heeft om op te staan*”.
3. Het tegendeel is het geval: het kabinet is op grond van de Hrl verplicht om de aanvraag alsnog te weigeren. Alsnog toestaan van gaswinning bij Ternaard zou regelrecht in strijd zijn van artikel 6.3 Hrl en artikel 3.11 Awb.

¹<https://www.sodm.nl/actueel/nieuws/2024/03/05/sodm-adviseert-negatief-over-aardgaswinning-waddenzee>

²https://npo.nl/start/serie/fryslan-dok/seizoen-15/fryslan-dok_69/afspelen

³ Memorie van Toelichting, *Parl. Gesch. Awb I*, p. 225.

4. Als er vanuit wordt gegaan dat haar ambtenaren haar juist hebben geïnformeerd, is de enige conclusie die overblijft dat minister Hermans afgelopen woensdag de Tweede Kamer onjuist heeft geïnformeerd.

Toelichting op bovengenoemde zienswijzen

Op 21 augustus 2020 is een vergunning aangevraagd op grond van de Wet natuurbescherming voor het project 'Gaswinning Ternaard'. De aanvraag is daarna nog aangevuld.

Een “passende beoordeling”, of beter gesteld een “witwasrapport” dateert van 11 maart 2021. Het is niet verrassend dat Arcadis concludeert dat *“geen sprake zal zijn van significante gevolgen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee, Noordzeekustzone, Duinen Ameland, Duinen Schiermonnikoog en Grootte Wielen.”*

De ontwerp-natuurvergunning dateert van 27 augustus 2021.

Zie bijlage 3 met zienswijze van de Waddenvereniging en Urgenda van 6 oktober 2021. Wij kunnen dan ook het ECN/TNO rapport van 24 juli 2018 met als onderwerp: “Reactie op inhoudelijke punten bezwaar natuurorganisaties tegen actualisatie beleidsscenario zeespiegelstijging Waddenzee” niet plaatsen. Immers, de zienswijze van de Waddenvereniging en Urgenda dateert van 6 oktober 2021. Overigens wordt u verzocht om de bovengenoemde zienswijze in zijn geheel als hier ingelast en herhaald te beschouwen.

Van 6 december 2021 dateert het advies van de MER-Commissie.⁴ Hieruit: *“De Commissie signaleert dat op een aantal punten essentiële informatie in het milieueffectrapport ontbreekt. Er is meer informatie nodig over de effecten op onder meer diepe bodemdaling, de kleine kweldergebieden 't Skoar en de kwelder bij Wierum, de natuur en broedvogels. Ook stikstofdepositie en de effecten op archeologische waarden zijn nog onvoldoende in beeld, net als de effecten op de bodem bij aanleg van de transportleiding. Tot slot is onvoldoende aannemelijk gemaakt dat monitoring resultaten van grotere gaswinningsgebieden een-op-een vertaald kunnen worden voor het kleinere gasveld bij Ternaard”.*

Zie met name de pagina's 2 t/m 5 van het advies van de Commissie op het MER (bijlage 6) waarin de MER-Commissie een enorme waslijst aan problemen/tekortkomingen signaleert met betrekking tot een groot aantal lacunes waaronder habitattypen, broedvogels, stikstof, etc.

De Commissie moet kennis hebben gehad van de “passende beoordeling” c.q. het “witwasrapport” van Arcadis van 11 maart 2021. De waslijst aan tekortkomingen onderbouwt onze stelling dat de passende beoordeling een “witwasrapport” betreft. Dit geldt overigens ook voor het MER.

Het vernietigende advies van de MER-Commissie van 6 december 2021 komt dus ruim 3 maanden na de publicatie van de ontwerpbesluit van 27 augustus 2021.

Niet bekend is of de minister hiermee iets heeft gedaan. Hoe dan ook: niet alle relevante stukken zijn bij de ontwerpbesluit ter visie gelegd zoals wettelijk verplicht is. De minister had de NAM op basis van het advies van de MER-Commissie om een aanvulling en/of reparatie van het witwasrapport moeten verzoeken en de ontwerp-natuurvergunning opnieuw ter visie moeten leggen. Voor zover bekend, is dat niet gebeurd, hetgeen als een fatale procedurefout moet worden beschouwd.

Van 24 september 2019 dateert een advies van SodM met de volgende conclusie: *“SodM vindt de 'hand aan de kraan' systematiek voor Ternaard ondanks haar beperkingen toepasbaar. SodM adviseert wel om bij een eventuele instemming met het winningsplan de winning slechts toe staan zolang de druk in het veld boven de hydrostatische druk blijft”.* Een voorzichtige “ja” dus.

⁴ Projectnummer 3152

Bij brief van 1 maart 2024 komt SodM op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten over de stijging van de zeespiegel terug op haar eerdere advies. Zie de quote hierboven. De conclusie van SodM is dat natuurlijke kenmerken wel degelijk gaan worden aangetast als gevolg van bodemdaling. Het “hand aan de kraan” principe levert geen zekerheid om schade aan de natuur te voorkomen.

Er liggen nu dus negatieve adviezen van zowel de MER-Commissie als van SodM. Hierover stelt het Europese Hof het volgende. Als er onduidelijke c.q. tegenstrijdige adviezen liggen m.b.t. een vergunningaanvraag dan moet deze worden geweigerd. Het arrest in de zaak C-441/17 over het bos van Bialowieza is hierover duidelijk.⁵ In dit arrest staat in punt 179:

“Aangezien er geen wetenschappelijke zekerheid bestond over het ontbreken van blijvende schadelijke gevolgen van de betrokken verrichtingen, kon er overeenkomstig punt 117 van dit arrest aangehaalde rechtspraak, geen goedkeuring worden gegeven voor de handelingen en activiteiten die men in het bos in de vorm van houtkap wilde uitvoeren en kon de bijlage die dat voorstelde dan ook niet worden goedgekeurd”.

Het ging hier weliswaar om houtkap, maar dat is niet de casuïstiek waar het bij het Hof om gaat. Dat is dus de eis dat er redelijkerwijs geen enkele twijfel mag bestaan dat schadelijke gevolgen niet zullen optreden, zoals staat in punt 117 van dit arrest.

Als er een meningsverschil is of wetenschappelijke discussie, dan is er geen zekerheid over het uitblijven van schade, zoals staat in punt 179 van bovengenoemd arrest.

De NAM heeft op 12 maart 2024 aanvullende gegevens aangeleverd over bodemdalingssnelheden bij verschillende winningsscenario's. Aan TNO, SodM en Mijnraad is vervolgens gevraagd om aanvullend advies hierover uit te brengen. Deze drie adviezen zijn ontvangen op:

1. 29 maart 2024, het aanvullend advies van TNO;
2. 22 april 2024, het aanvullend advies van SodM;
3. 3 mei 2024, het aanvullend advies van de Mijnraad.

MOB noch andere insprekers beschikken over deze stukken.

Deze voor de beoordeling van het project cruciale stukken zijn niet ter visie gelegd, hetgeen strijdig is met zowel de Hrl als de Awb. Er kan dus geen vergunningbesluit worden genomen zonder dat eerst inspraak is mogelijk gemaakt op bovengenoemde stukken.

Conclusies

De aanvraag van de NAM voor de gaswinning Ternaard moet alsnog worden geweigerd omdat:

1. Er cruciale procedurele fouten zijn gemaakt, waarvan de belangrijkste is dat inspraak op de ontwerpbeslikking niet goed mogelijk was vanwege het niet mede ter visie leggen van het advies van de MER-Commissie.
2. Ook hadden de hierboven genoemde cruciale rapporten van TNO, SodM, en de Mijnraad van 2024 ter visie moeten worden gelegd, tezamen met de door de NAM na 2021 aangeleverde stukken.
3. Er geen adequate passende beoordeling is gemaakt. Het advies van de MER-Commissie bevestigt onze perceptie dat sprake is van een “witwasrapport”. Dit geldt ook voor het MER.
4. Het heel waarschijnlijk is dat de natuurlijke kenmerken van de Waddenzee zullen worden aangetast, hetgeen flagrant in strijd is met de Hrl.

Indien de NAM het project desondanks toch door wil zetten zal er eerst een nieuwe geconsolideerde vergunningaanvraag moeten worden ingediend in combinatie met een nieuw MER en een nieuwe passende beoordeling. Alle voor de beoordeling van de aanvraag relevante stukken zullen dan mede ter visie moeten worden gelegd samen met een nieuwe ontwerp-natuurvergunning.

U wordt verzocht om een bevestiging van ontvangst.

⁵<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=201150&pageIndex=0&doclang=nl&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=883252>

Hoogachtend,

Johan G. Vollenbroek

Voorzitter MOB

Bijlagen:

1. Machtiging en uittreksel Kamer van Koophandel
2. Artikel in Volkskrant van 12 december 2024
3. Zienswijze Waddenvereniging en Urgenda, MOB sluit zich aan bij de hierin genoemde bezwaren tegen het project
4. Brief van 1 maart 2024 van SodM
5. Persbericht MER-Commissie van 6 december 2021
6. Advies van de MER-Commissie van 6 december 2021